

Gymmat bahaly metallar gadymy döwürlerden bäri walýuta, şaý-sepler we başga-da köp zat hökmünde ulanylypdyr. Köp adam kümüş çüýşäniň diňe wampirlerde däl-de, kesellere-de kömek etjekdigini garaşmaýar.

Mysal üçin, hatda b.e.ö. 400-nji ýylda-da kümüşi ýaralaryň ýokaşmagyna garşy serişde hökmünde ulanmagy oýlap tapypdyrlar. Bir münň ýyl soň, Ýewropada kümüş nitratynyň adamlary ýaralardan we süýdemdirijilerden halas edýändigini açyldy. Birinji Jahan Urşunda-da ony esasy bejeriş we antiseptik serişde hökmünde ulanylypdyrlar. Emma soňra penisillin açyldy we ol esasy antibiotik boldy, kümüş bolsa lukmanlaryň “esasy kömekçisi” statusyny ýitirdi.

Häzirki wagtda gymmat bahaly metallar, kümüş we altyn, dermanlarymyzda nähili peýda bolup biler? Tehnologiýa asyry ýaly görünýär, dermanlar şeýle çylşyrymly we oýlanyşykly, demir bölekleri näme etmeli?

Kümüş goşulan dermanlaryň esasy kemçiligi – bahasy we gök öwürmegi mümkinçiligi (iň bolmanda, oň şeýle bolupdyr). Biziň bedenimiz kümüşi bedenden çykaryp bilmeýär, şonuň üçin ol içki organlarda ýygnaýar we belli bir çäkden soň adamyň derisi gök öwürýär. Bu kesel “argiroz” diýilýär. Ony bejermek mümkin däl, ýöne bedene ep-esli zyýan bermeýär.

Ylym adamlar COVID-19 pandemiýasy wagtynda-da kümüşi ulanylypdyrlar. Rus alymlary Meksikaly lukmanlar bilen bilelikde Tihwana keselhanasynda meýdan şertlerinde kümüş bölejikleri bolan “Argovit” COVID-19 dermanlaryny synagdan geçirdiler. Netijelerine görä, bu ösüş örän täsirli boldy: 100-den gowrak lukman “Argovit” täze dermanlaryny kabul etdi we olaryň diňe ikisi keselledi.

2024-nji ýylda Tomsk alymlary bakteriýal kesellere garşy täsirli göreşýän kümüş nanobölejikleri bolan derman döretdiler. Täze derman ýokanç biofilmleriň ösmegine ýol bermeýär. Synaglar mastitli sygyrlar üstünde geçirildi we Tomskyň ösüşi örän täsirli boldy.

Nanokümüşiň peýdasy bar, ýöne bu nanokümüşi almak usuly (bakteriýalar, lazer, himiki usul we ş.m. bilen) onuň häsiýetlerini üýtgedýär. Her usul öz täsirine, häsiýetlerine we kümüş nanobölejikleriniň ululygyna eýe, şonuň üçin ony derman düzümine girizmezden ozal synaglar zerurdyr.

Kümüşden başga-da has gymmat bahaly metal – altyn ulanylýar. Ýaşuly nesilleriň altyn dişleri bilen ýöränini ýadyňyza salyň, ýöne diş lukmançylygyndan başga-da, hatda XVI asyrdan alhimik we lukman Paracelsus bu metaly sifilise garşy serişde hökmünde ulanylypdyr.

Häzirki wagtda altyn duzlary artrit we gyzyly ýel ýaly keselleri bejermek üçin ulanylýar: mysal üçin, autoimmun kesellere garşy serişde bolan “Aurothiopro” altyn düzümine eýe.

Altyn geljekde rak keseline garşy göreşde kömekçi bolar. Sankt-Peterburgda alymlar altyn nanobölejikleriniň we polimleýk turşusynyň içege we deri rak keseline garşy ýokary täsirli bolandygyny subut etdiler.

Önümiň aýratynlygy, dermanlaryň bellenen ýere ýetirilmegidir, ýagny bedeniň belli bir ýerine serişde ýetirmeli. Munuň üçin dermanlaryň çişlere baryp, funksiýalaryny ýitirmän öýjükler bilen täsirleşip biljek maddalaryň kombinasiýasy döredilýär.

Nanogoldy transport serişdesi hökmünde ulanmaktan başga-da, himioterapiýada-da ulanyldy. Çiş kesip aýyrdylar, galan rak öýjüklerinden dynmak üçin altyn bölejikleri bolan derman girizildi we soňra infragyzylyň şöhle bilen gyzdurdyldy. Netijede, rak öýjükleri aňsatlyk bilen ýok edildi.

Beýleki metallar bilen deňeşdirilende, platina örän ýaş hasaplanýar: ony şaý-seplerde diňe XIX asyrdan ulanyp başlapdyrlar, ýöne ony XVI asyrdan tapypdyrlar. Şeýle-de bolsa, platina lukmançylyga, esasanam hirurgiki gurallaryň önümçiliginde we onkologiya garşy göreşde peýda getirdi.

Onkologiya kesellerinde ulanylýan “Karboplatin” dermany bar. Ol rak öýjükleriniň ösmegini saklamaga we gowşatmaga kömek edýär. Şonuň üçin platina immunitetimize ýaramaz öýjükleri görüp, ýok etmäge mümkinçilik berýär. Dogry, “platina himioterapiýasynyň” ýan täsirleri bar: ýürek bulanma, saç dökülmegi we trombositleriň derejesiniň peselmegi, ýöne bu möhüm däl. Esasy zat – raky ýeňmek.

Şeýle hem, geçen ýyl Günorta Ural Döwlet Uniwersitetiniň (SUSU) alymlary organilammoniy we organiltrifenilfosfoniý kationlary bilen platina toplumlaýyn birleşmeleri sintez edip bildiler. Pes zäherlilik we immunitetine täsiri sebäpli, olar potensial täze dermanlary, şol sanda AIW, pnemoniýa we rak kesellerini bejermek üçin ýan täsirsiz dermanlary işläp düzmäge kömek edip biler.

Bu dermanlaryň sintezi gymmat bolar. Şeýle-de bolsa, tehnologiýalaryň çalt ösýändigini göz önünde tutsak, hemme zat üýtgäp biler.

Altyn, kümüş we beýleki köp gymmat bahaly metallar diňe adaty şaý-sepler we status görkezijisi ýaly görünýär, ýöne aslynda olaryň lukmançylykda ägirt uly potensialy bar.

Alymlar bakteriýalaryň we mikroblaryň täze dermanlara garşy immunitet döredýändigini

barada köp gürleýärler we bu ýakyn onýyllykda uly problema öwürler. Munuň bilen kümüş kömek edip biler. Elbetde, bu diňe gipotezalar, ýöne synaglar eýýäm geçirilýär, diňe netijeleri garaşmak galýar.

Hatda şeýle adaty zatlar hem saglygymyza peýdaly bolup biler. Bu ajaýyp dälmi?